

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת-קודש פרשת שמות כ"א בטבת

הפטרה: "הבאים ירש" (ישעיה כז,ו-יג. כח,א-יג. כט,כב-כג).

יום שלישי כ"ד בטבת

יום ההסתלקות-הילולא של כ"ק רבינו הגדול, רבי שניאור-זלמן מליאדי נבג"מ זיע"א, בשנת תקע"ג, ומנוחתו-כבוד בעיר האדיטש.¹

כל אחד ואחת, אנשים נשים וטף, ינצלו 'עת רצון' זו, כדי להוסיף:

א) בלימוד התורה - להוסיף בלימוד תורת הנגלה ותורת הנסתר (תורת החסידות). ללמוד לפחות פרק משניות המתחיל באחת מאותיות שמו הקדוש; וכן מתורת בעל ההילולא: סעיף בשולחן-ערוך שלו במקום שליבו חפץ, וכן פרק מספרו תניא קדישא, וכן עניין בדרושי חסידות

1. לוח כולל-חב"ד. ספר-המנהגים עמ' 32.

2. לוח כולל-חב"ד. ע"ד פרטי מלחמת נפוליאון, בריחת אדמו"ר הזקן מליאדי וההסתלקות בדרך, ראה מכתב כ"ק אדמו"ר האמצעי ועוד, ב'ספר התולדות - רבי שניאור-זלמן, רבנו הזקן' הוצאת קה"ת, כפר-חב"ד תשמ"ו, ח"ד עמ' 1025 ואילך, ובקצרה ברשימת כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק בס' אגרות-קודש, ברוקלין תשמ"מ, עמ' שכא. צילום המצבה בס' 'ימי חב"ד' ביום זה.

3. לקוטי-שיחות חכ"א עמ' 296.

4. ג' העניינים - לקוטי-שיחות שם עמ' 276, סה"ש תשמ"ז ח"א עמ' 270 והתוועדויות' תשמ"ז ח"ב עמ' 286, מוגה.

5. ובפרט ע"פ המבואר במכתב שבלקוטי לוי-יצחק (אגרות, עמ' רמט. רנד) הרמזים בכך ש'הילולא רבא' של אדמו"ר היתה בחודש טבת - שמונה מובן עוד יותר איך שהיא עניין של שמחה - לקוטי-שיחות כרך כא עמ' 277-278.

6. 'תורת-מנחם - התוועדויות' תשמ"ז ח"ב עמ' 292.

7. שם עמ' 286 הערה 66 - מוגה (ההדגשה במקור).

ב"ה • ערב שבת-קודש פרשת שמות • כ' בטבת התשע"ט

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

התקשרות

איירה

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפרשת-השבוע
הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

לזכות
אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

רבנו הזקן

מקבל פנימי ועצמי

מורו הרב המגיד קירבו במאוד, ומציע לו אשר יקבע זמן ללמוד עם בנו המלאך הקדוש הרב ר' אברהם בגמרא, פירוש רש"י ותוספות, והמלאך לומד עם הוד כ"ק רבנו הזקן דברי חסידות. ובזמנים ידועים הנה מורם הרב המגיד לומד עמהם. בהיות הוד כ"ק רבינו הגדול במזריטש קיבל מזקני התלמידים הקדושים: הרב מנחם מענדל מהאראדאק, הרב פנחס מקארעץ, הרב מיכל מזלאטשוב, והעולה על כולם הרב הקדוש ר' יחיאל חתן מוריניו הבעש"ט. הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק צמח צדק אומר להוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מוהר"ש: הסבא היה מ"ם שנה מקבל פנימי ועצמי, שכל מה שהוא קיבל בנגלה ובנסתר, הכול התעצם אצלו, ואז התחיל כ"ק רבינו הזקן לגלות את התניא במאמרים בשבתות מברכים ובימי המועדים.

(ספר השיחות תש"ח עמ' 198)

הכול אלקות

ההפרש בין הקדוש (ר' אברהם המלאך) לרבינו הזקן הוא, שהקדוש היה מופשט מן הגשמיות, ואצל רבינו הזקן היה הכול אלקות.

(ספר השיחות תרפ"ז עמ' 119)

שייך להמגיד

רבינו הזקן היה נשמה חדשה, והבעש"ט רצה שאדמו"ר הזקן לא יכירו, מכיוון שהוא שייך להמגיד. וכשהיה בן ג' שנה והביאווה להבעש"ט, ציווה שיעמוד נהג בשערי העיר להיות מוכן לקחתו מיד חזרה לביתו. וכשהביאווה להבעש"ט הניח ידי הקדושות עליו וברכו בברכת כוהנים, וציווה מיד שיסעו חזרה ואמר: הוא שייך למגיד ממזריטש.

(ספר השיחות תש"ז עמ' 99)

איך צריך ואיך אפשר

נודע כי כ"ק רבינו הגדול קרא עצמו נכד מורנו הבעש"ט כמוכן רוחני, וכהא דאמר על הרב הקדוש הצדיק ר' ברוך, כי הוא נכד בשרי, ואני נכד רוחני. הוד כ"ק אאמו"ר הרה"צ זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע [הרשב"ב], סיפר לי, אשר שמע מהוד כ"ק אביו אאזמו"ר הרה"ק זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע [המהר"ש], אשר שמע מכ"ק אאזמו"ר אדמו"ר בעל צמח צדק זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ששמע מפי קדש הקדשים, רבינו הגדול, שאמר שהוא מסר את נפשו בפועל כדי שלא ליפרד מתנועה של הבעש"ט, אפילו לשעה קלה ואפילו רק למראית עין...

מורנו הבעש"ט נ"ע גילה דרך בעבודת השם יתברך ופתח צנור המסירת נפש בעבודה זו. ומורנו רבינו הגדול נ"ע סלל מסילה רחבה בדרך עבודת השם יתברך כהוראת מורנו הבעש"ט נ"ע ומסר נפשו הקדושה על זה.

במילים קצרות, מורנו הבעש"ט נ"ע, הראה איך צריכים - לעבוד את השם יתברך.

ומורנו רבינו הגדול נ"ע הראה איך אפשר - לעבוד את השם יתברך.

(כתר שם טוב, הוספות עמ' שסח)

בניין היכל ה'

רבינו הגדול נ"ע הניח את היסוד לבניין הענקי חב"ד, ישמרהו צורנו ויחזקהו, ובמשך שלושים ושבע שנות נשיאותו, בכוח מסירות נפשו הקדושה והטהורה, בנה את היכל הוי'. ונשיאינו הקדושים, כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים נ"ע, כל אחד בדורו פעל ועשה במסירת נפשו להגדיל ולהאדיר את ההתעסקות בתורה ועבודה.

(ספר השיחות תרצ"א עמ' 256)

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ' בטבת ה'תשע"ט - כ"ז בטבת ה'תשע"ט

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספרי המצוות
ו'	כ' בטבת	הלכות ערכין וחרמין פרק ח. תהי ידך וגו'. ספר זרעים והוא ספר שביעי.. הלכות כלאים.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	הל' כלי המקדש והעוב' דים בו פרק י.	מל"ת קיא. רטו.
ש"ק	כ"א בטבת	פרק ג-ה.	הל' ביאת המקדש.. בפ' רקים אלו. פרק א.	מל"ת רטז.
א'	כ"ב בטבת	פרק ו-ח.	פרק ב.	מל"ת ריז. ריח.
ב'	כ"ג בטבת	פרק ט-י. הלכות מתנות עניים.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ג.	מל"ת מב. מ"ע קכ.
ג'	כ"ד בטבת	פרק ב-ד.	פרק ד.	מ"ע קכא. מל"ת ריא. מ"ע קכג. מל"ת ריב.
ד'	כ"ה בטבת	פרק ה-ז.	פרק ה.	מ"ע קכד. מל"ת ריג. מ"ע קכב. מל"ת ריד.
ה'	כ"ו בטבת	פרק ח-י.	פרק ו.	מ"ע קל. קצה. מל"ת רלב.
ו'	כ"ז בטבת	הלכות תרומות.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ז.	מ"ע קכו. קכט.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת התמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה							
ו', כ' בטבת	5.23	4.34	5.45	6.48	9.09	11.42	12.12	4.44.0	5.11
ש"ק, כ"א בטבת	5.23	4.34	5.45	6.48	9.09	11.42	12.12	4.44.3	5.11
א', כ"ב בטבת	5.23	4.35	5.46	6.49	9.10	11.43	12.13	4.45.4	5.12
ב', כ"ג בטבת	5.24	4.35	5.46	6.49	9.11	11.44	12.14	4.46.1	5.13
ג', כ"ד בטבת	5.24	4.36	5.47	6.49	9.11	11.44	12.14	4.46.7	5.13
ד', כ"ה בטבת	5.24	4.36	5.47	6.50	9.11	11.45	12.15	4.47.4	5.14
ה', כ"ו בטבת	5.25	4.36	5.47	6.50	9.12	11.45	12.15	4.48.2	5.15
ו', כ"ז בטבת	5.25	4.37	5.47	6.50	9.12	11.46	12.16	4.48.9	5.15

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.

** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי לה' חמיר לפי העניין.

*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת שמות	ירושלים		תל אביב		חיפה		באר שבע	
	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ
שמות	4:08	5:24	4:22	5:25	4:11	5:23	4:26	5:27
וארא	4:13	5:29	4:27	5:30	4:16	5:28	4:31	5:32

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

מערכת: לוי יצחק שייקביץ, יוסף יצחק אולידורט

מז"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 1122 כפר חב"ד 6084000

פקס: 960616903 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

ISSN 0793-7474

הנשמה עצמה אינה שייכת לגלות

מהקדמת המילים "ואלה שמות" לפירוט שמותיהם של השבטים לומד המדרש ש"צדיקים דומים לבוראם". זו הסיבה למה שנאמר במדרש אחר ש"שקולים הן ישראל כצבא השמים", שלכן גם "לא שינו את שמם" בדברי מדרש נוסף. את הכוח שלא להתפעל מהגלות ואדרבה לזכך את הגוף, מקבל היהודי מעצם הנשמה שלמעלה מ"שם". משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

לרמז, שכל המאתיים ועשר שנים של גלות מצרים לא השפיעו על בני ישראל שישנו את שמותיהם – "לא שינו את שמם"; אותם שמות שהיו להם בבואם למצרים, נשארו אצלם בצאתם משם. ולכן מדגישה התורה את שמותיהם בבואם למצרים, כדי להורות שאכן אלו אותם השמות של בני ישראל כפי שנקראים בפרשיות שלאחר־יזה ביציאת מצרים.

אבל לכאורה אין זה ביאור מספיק על כך שהתורה תספר אלו הם השמות שהיו לבני ישראל בעת ירידתם למצרים – "ראובן שמעון" וכן הלאה; לפי פירוש המדרש נוגע רק לדעת שלא שינו את שמותיהם. וכיוון שהתורה אומרת "ואלה שמות בני ישראל", ומספרת ששמותיהם היו "ראובן שמעון וגו'", מובן, שגם במניין פרטי השמות יש כוונה מיוחדת מלבד הידיעה "שלא שינו את שמם", שהרי בתורה הכל בדיק.

1

עוד איתא במדרש⁵ על הפסוק "ואלה שמות": "שקולים הן ישראל כצבא השמים – נאמר כאן שמות, ונאמר בכוכבים שמות, שנאמר⁶ מונה מספר לכוכבים לכולם שמות יקרא. אף הקב"ה כשירדו ישראל למצרים מנה מספרם כמה היו, ולפי שהם משולים לכוכבים קרא שמות לכולם, הדא הוא

5. שמו"ר פ"א, ג.
6. תהילים קמז, ד.

א הספר¹ השני מחמשה חומשי תורה נקרא בשם "שמות", לכאורה – על-פי ההתחלה: "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה". אבל כיוון שכל הספר נקרא כן, בהכרח לומר, ששם זה מבטא את התוכן הכללי של הספר², ולא רק התחלתו.

בהתחלת פרשה הראשונה של ספר שמות נמנו שמותיהם של בני ישראל שבאו למצרים. וידועה הקושיה בזה³: שמות אלו נמנו כבר, ואדרבה בפרטיות יותר, בפרשת ויגש, ולשם מה צריכה התורה לחזור ולמנותם בפרשת שמות?

וגם בפרשת ויגש צריך להבין: שמותיהם של בני יעקב נזכרו כבר בפרשת ויצא ובפרשת וישלח, ואם כן, היה מספיק לומר בפרשת ויגש, בקיצור, שיעקב ובניו באו למצרים, והיו יודעים כבר מי הם – אף שלא היו יודעים שמות הנכדים של יעקב – ולמה צריכה התורה למנותם בפרטיות?

במדרש איתא⁴, שהתורה מונה את שמותיהם, כדי

1. שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפסה בלקו"ש ח"ג עמ' 843 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגהה.
2. ראה מדרש תדשא פ"כ: בכל הספרים הקדושים יש בהן חכמה בינה ודיעה למה נכתבו ונקרא שמם כו' למה נקרא שמו בראשית כו'.
3. תו"א ותו"ח ריש פרשתנו. ובכ"מ.
4. פנעח רזא ריש פרשתנו בשם מדרש. וראה ג"כ בעל הטורים כאן.

כולם ממש אמר ה'

לדברי אביו של הרבי, הרה"ק ר' לוי יצחק שהובאו בגליון א'רסח לגבי דברי תורה ש"כולם ממש אמר ה' ובאותו הלשון ממש נאמרו", מן הראוי להצביע על מקור מפורש בירושלמי סנהדרין פרק יו"ד סוף הלכה א: "אמר הקב"ה: אם שמעת דבר מפי קטן בישראל והנייך [=ונהנית], לא יהא בעיניך כשמעו מפי קטן אלא כשמעו מפי גדול, ולא כשמעו מפי חכם אלא כשמעו מפי נביא, ולא כשמעו מפי נביא אלא כשמעו מפי רועה ואין רועה אלא משה, ולא מפי רועה אלא מפי הגבורה".

המאירי ז"ל רגיל בשיטת הרמב"ם (שו"ת הרדב"ז א'רצו), "דרכו של הרב המאירי ז"ל להמשך תמיד אחר הרמב"ם ז"ל" (שו"ת הרד"ל סימן ג' – ב, א) "ודברי הרמב"ם הן הן דברי המאירי וכדרכו ז"ל להמשך אחר רברי הרמב"ם" (הגרי"פ פערלא, סהמ"צ לרס"ג, ח"א בביאור מ"ע יט).

כ"ק אדמו"ר דרבנן, עודד וזירז את "ההוצאה לאור דהערות לרמב"ם על-פי המאירי", ע"י הגאון ר' דוב בעריש צוקרמן – עד כדי כך שבד' שבט תשל"ה ביקש הרבי שהספר יהיה מוכן עד ערב פסח, יום הולדת הרמב"ם: "כדאי להשתדל שרבים יוכלו ללמוד הנ"ל לעת ההיא". וחזר (בכתב) על הצעתו (בעל'פה) שבאם נזקקים לכסף לצורך ההדפסה יעניק גמ"ח ('אגרות קודש' כרך ל עמ' צה). הספר נדפס בשנת תשד"מ בשם 'בית אהרון' באורי הרמב"ם עם פרוש המאירי.

בוא ליטול חלק פעיל ב'מבצע כשרות'!

מידי ערב נערכות הכשרות מטבחים ברחבי הארץ על ידי פעילי 'מבצע כשרות'

חסיד חב"ד! אנו זקוקים לך, בכדי שנוכל לתת מענה לכל בקשה

לפרטים והצטרפות: 053-330-9419 יענקי

ב"ה

100

הגף המבצעים
לדביא לימות השמיחה

חב"ד
כל המב לכל אחוז

צעירי אגודת חב"ד

יריד ה'מבצעים'

ה'כ"ד טבת תשע"ט

הזדמנות של פעם בשנה

20% הנחה על כל הספרים, האפליקציות והאלונים

20% הנחה

הכתובת לכל עניין של 'מבצעים':
Mivtzoim.co.il
150 פריטים זמינים כעת באתר

ר"ה על מידת "עין טובה" בימי הדין; ועוד.

תשלום דמי קדימה על ספרים טרם הופעתם

בש"פ ויגש תשנ"ב (ספר השיחות תשנ"ב כרך א' עמ' 226-227) עורר הרבי אודות קניית ספרי קודש, "כולל ע"י הזמנה מראש (ותשלום לצורך זה) על מינוי לקבלת ספרים שיוצאים לאור (בלשון הידוע ומודפס בכמה ספרים - "פרענומער אנטן") ובשעת ההו"ל של הספרים מקבלים המנויים תיכף ומיד [=עוד לפני הופעת הספר "פרע" - הוא נעשה מנוי על הספר].

הדברים מתבססים על מעשה רב. כלומר, גם רבותינו נשיאינו נהגו כן. הנה דוגמה אחת לפחות: בספר 'יד שאול' לר' שאול ישכר ביק, בילגוריא תרע"ג שנדפס אח"כ בירושלים בשנת תרצ"ה: "אמר המחבר... הנני מודיע שהייתי אצל אדמו"ר ה"ר שלום דובער צוק"ל מליבאוויטש ביום ר"ח מנחם אב שתא והבטיח לי שיקבל ספר אחד אי"ה תיכף בצאתו מבית הדפוס וגם הסכים לי להודיע ברבים שהבטיח לקבל ספר זה. וגם בנו.. אדמו"ר מרן ר' יוסף יצחק שליט"א הבטיח ג"כ שיקבל ספר אחד בצאתו מהדפוס". [ציטטה זו ב'ספרי ההלכה' מונדשיין עמ' 160 (וב'תשורה' יום ד' ג' מ"ח תשס"ז בוקסנבוים עמ' 8)]. וראה גם יגדיל תורה נ"י. גליון יב ע' מב.

למה השתדל הרבי לתווך בין המאירי והרמב"ם?

ב'לקוטי שיחות' כרך כה עמ' 152 הע' 19 נאמר: ויש לומר כדי שלא לאפושי במחלוקת אשר הרמב"ם לא ס"ל [=סבירא ליה] כהמאירי.

וראה ב'לקוטי שיחות' כרך כ' עמ' 162-163, שמבאר את דעת הרמב"ם - מתאים לשיטת המאירי במסכת עבודה זרה כו.א. ובכמה שיחות (ראה לקו"ש ח"ל עמ' 204 ואילך; ועוד) בתיווך מחלוקת הרמב"ם והמאירי בענין זמן נצחון המלחמה.

והנה, למרות שתמיד נכון הכלל שלא לאפושי [להרבות] במחלוקת - הרי בנידון דידן הדבר נכון שבעתיים, שהרי קבעו גדולי ישראל ש"הרב

פעלה עליהם, ויצאו משם באותם שמות שבאו לשם.

א

עוד דיוק ישנו¹⁴ בפסוק "ואלה שמות וגו'", שבו מרומז שצדיקים "דומים לבוראם". איתא במדרש¹⁵: "הרשעים הן קודם לשמן - גלית שמו, נבל שמו וכו', אבל הצדיקים שמן קודמין - ושמו קיש, ושמו שאול, ושמו ישי וכו', דומין לבוראם, שנאמר¹⁶ ושמי הוי' לא נודעתי להם", ועניין זה מרומז גם בפסוק זה: תחילה נאמר ואלה שמות וגו' ואחר-כך - השבטים עצמם, "ראובן שמעון וגו'".

וגם רמז זה שייך לשני הפירושים הנ"ל במדרש - שזה שבני ישראל "משולים לכוכבים", ו"לא שינו את שמם", בא מזה שבני ישראל, צדיקים, "דומים לבוראם".

ת

מבואר בחסידות בריבוי מקומות¹⁷, שהאור האלוקי שנמשך להחיות ולהוות את העולם, הוא רק בחינת "שם" של הקב"ה, שהוא הארה בלבד¹⁸. וכמאמר "מלך שמו נקרא עליהם", שרק שמו של המלך נקרא על מדינתו, והרי השם אינו נוגע להעצם של הנקרא בו, אלא הוא רק כדי שהזולת יוכל להתקשר עמו. אבל הקב"ה עצמו הוא קדוש ומובדל, ואין לנבראים שום ערך אליו.

ומצד ההתקשרות של נשמות ישראל עם העצמות, להיותם "חלק אלוהה ממעל ממש"¹⁹, הרי כל העולמות אין להם ערך, וכל הנבראים אין להם תפיסה ומושג בנשמות ישראל. ומה שנמשך מהנשמה בגוף, הרי זה רק הארה מהנשמה, כי, כאמור, צדיקים - שהכוונה בזה לכל בני ישראל, כמו שנאמר²⁰, "ועמך כולם צדיקים" - "דומים לבוראם",

דכתיב ואלה שמות בני ישראל וגו'".

כלומר, שהקב"ה קראם כאן בשמות כדי לבטא את חשיבותם: כאשר בני ישראל הולכים בגלות עלולים הם חסוֹשֵׁלוֹם להיאבד שם, ולכן מונה אותם הקב"ה וקוראם בשמות, כדי שגם בגלות לא יבטלו, שכן, "דבר שבמניין לא בטל"⁷, ומכל-שכן שלא נאבד דבר הנקרא בשם, שזוהי חשיבות יתרה מכמו "דבר שבמנין"⁸.

וכפי שמצינו בדין שיכחה, שכאשר בעל-הבית שוכח תבואה או פירות בשדה, הרי זו שיכחה ושייך לעניים. אבל כאשר שוכח דבר הנקרא בשם, כלשון המשנה⁹: "כל זית שיש לו שם" - אין זו שיכחה. כלומר, הגם שלפי שעה ובחיצוניות שכחו בעל-הבית, אין זה כמו כל השיכחות, שנעשים הפקר לעניים, כי בגלל חשיבותו אין זו שיכחה אמיתית, ובפנימיות לא שכחו בעל-הבית מעולם.

וכן הוא בעניין הגלות, שנראה בחיצוניות כמו שיכחה חסוֹשֵׁלוֹם, "ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני"¹⁰, הרי כיוון שבני ישראל הם דבר חשוב, ש"הקב"ה קרא שמות לכולם", אין בני ישראל יכולים להתבטל או להיות הפקר חסוֹשֵׁלוֹם, כיוון שהקב"ה אינו שוכח אותם לעולם.

ולכן - אף שבתחילה משווה המדרש את בני ישראל לצבא השמים סתם, שבזה נכללים גם השמש והירח - מסיים המדרש שבני ישראל "משולים לכוכבים", כי, בצבא השמים גופא יש לכוכבים מעלה לגבי שמש וירח, כי בשמש וירח כתיב¹¹: "וחפרה הלבנה ובושה החמה", ואילו הכוכבים קיימים לעד, וכמורכב בני ישראל¹².

ועל-פי המדובר כמה-פעמים¹³ שפירושים שונים על פסוק אחד יש שייכות ביניהם - כן הוא גם בנוגע לשני מדרשים הנ"ל: על-ידי זה שהקב"ה קרא את בני ישראל בשמות, נעשו דבר חשוב שאינו בטל; וזה גופא נתן להם את הכוח (כמו שכתוב במדרש הב') "שלא שינו את שמם" היינו, שגלות מצרים לא

7. ביצה ג.ב. שו"ע י"ד סק"י ס"א.

8. דבר שבמניין - מדרבנן לא בטל (רמ"א שם). דבר שיש לו שם אינו שיכחה - נלמד מן הכתוב מדאורייתא (רמב"ם הל' מתנות-עניים פ"ה הכ"ג).

9. פאה פ"ז מ"א.

10. ישעיהו מט"ז.

11. שם כד.כג.

12. דב"ר פ"א, יד.

13. ראה לקו"ש ח"ג עמ' 782.

14. ראה אה"ת ריש פרשתנו.

15. רות רבה פ"ד, ג. וראה ב"ר פס"ז, ח. במדב"ר פ"י, ה. אסת"ר פ"ו, ב.

16. וארא ג.ג.

17. ראה תו"א משפטים עו, ד. ובכ"מ.

18. כמ"ש (תהילים קמח, יג) "הודו על ארץ ושמים", וכמ"ש (פסחים נו, א) "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", ברוך מלשון המשכה (ראה תו"א יחי מזב. ובכ"מ), היינו שהמשכה "לעולם ועד" היא רק מבחינת שם כבוד מלכותו (מהנחה בלתי מוגה).

19. תניא רפ"ב.

20. ישעיהו ס.כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.

דבש חלק א דרוש יד) את הנוסח בתפילה "וכתבנו בספר החיים למענך אלקים חיים" – שאין ישראל מבקשים כאמות העולם חיים כדי שיתענגו בעולם הזה אלא כדי שיוכלו לעשות בהם את רצון ה'. וזו, אפוא, הבקשה כדי לעבדו ית' ולעשות רצונו וכו'.

לאור דברי המהר"ל והיערות דבש נדרש האדם לכווין כך מראש "לא יהיה כוונתו... רק", ובדיעבד אם לא כיוון כך, יש כאן בעיה.

אמנם, לפי דברי הרבי נמצא שאין צורך בכוונה מיוחדת מראש, אלא שבתפילתו על העניינים הגשמיים – טמונה בדרך טבעית וממילא המטרה והמכוון למלאת רצון ה'.

תענית (על-שם) אסתר?

ב'אגרות קודש' כרך כו עמ' שמח-שמט מקשה הרבי:

צריך-עיון קצת שנקראת [תענית אסתר] על-שם אסתר שהרי אין הוא לזכר "וצומו" שאמרה אסתר שהי' "שלשת ימים לילה ויום" וב... ניסן... "ובכל אופן אינו דומה לזה דהמגילה נקראת (רק) ע"ש אסתר, כיון שהיא שבקשה כתבוני לדורות (מגילה ז,א. וראה ירושלמי שם).

מן הראוי להבהיר שדברי הרבי הם לפי הדעות שהובאו שם, ולא כדעת ספר האשכול הכותב כך: "ואני הכותב אומר שלא ניתן התענית אלא שיהיו זריזים למיקרא מגילה לשמעה ולא יתעסקו באכילה".

שכן, לפי דעה זו, כיון שכל התענית נועדה לשם מקרא מגילה – א"כ מובן היטב כשם שהמגילה נקראת על-שם אסתר גם התענית קרויה על שמה של אסתר.

לדבר במעלתן של ישראל

בשיחות רבות חזר הרבי על הצורך לדבר במעלתן של בני ישראל, ופשיטא שלא לדבר בגנותן (האריך בזה בשיחת תש"ג וחורף תש"א). אבל במיוחד בימי אלול-תשרי, "כאשר נמצאים בחודש הרחמים... חס ושלוש לגלות בדיבור איזה ענין בלתי רצוי, שבזה יוכל להיאחז הצד שכנגד המקטרג על שונאי ישראל... מי שמך ל"נביא"

לקנתר רחמנא-ליצלן את בנו יחידו של הקדוש-ברוך-הוא... " (א' דראש-חודש אלול תשמ"ב – 'התועדויות תשמ"ב' כרך ד' עמ' 2128). ובי"ג אלול דאז (שם עמ' 2156) הוסיף:

בימינו אלו בודאי צריכה להיות ההנהגה עם כאו"א מישראל באופן ד"מין מקרבת" ... ועל אחתי כמה-זכמה כאשר נמצאים בחודש אלול חודש הרחמים.

שוב חזר הרבי על דבריו בהתועדות ש"פ ראה מבה"ח אלול תשמ"ג ('התועדויות תשמ"ג' כרך ד' עמ' 1929 ואילך):

כאשר נמצאים בחודש אלול... צריכים להוסיף בענין דאהבת ישראל, לעורר רחמים על בני ישראל וללמד עליהם זכות, וזאת – אפילו כאשר בחיצוניות רואים דבר בלתי-רצוי, על-דרך תורת ר' לוי יצחק מברדיטשוב בביאור פסוקי הפטרת "שבת חזון" ["חזון ישעיהו"] למעליותא, בטובתם וזכותם של ישראל...

דברים ברוח זו אנו רואים בספר 'פלא יועץ' ערך סנגוריה: "ידוע דהקב"ה חפץ שילמדו סניגוריה על ישראל, על הכלל ועל הפרט... ובפרט בימי הדין ימים הנוראים צריכים להיזהר שלא לעורר דין ולא ללמד קטיגוריא, וגם הדרשנים לא יזכירו חטא הרבים ח"ו רק יאמרו מה צריך לעשות, ואם שומע אדם שמלמדים חובה על ישראל יאזור חיל ללמד עליהם זכות אפילו בטענות שאינם ברורים... וכל הדין לכך זכות המקום ידון אותו לכך זכות... ואיש טוב מדבר רק טוב על ישראל ומביא גאולה לעולם". ואף בספר קדושת לוי פרשת שופטים כתב: "שופטים ושוטרים וגו' ושפטו את העם משפט צדק וגו', דהנה הקב"ה שופט את כנסת ישראל בבוא יום המשפט כגודל רחמיו, אך צריכין אתערותא-דלתתא לעורר את המידה של רחמנות למעלה, ועל ידי מה נתעורר אותה המידה של חסד, כשאנו למטה מתנהגים בחסד ומלמדים זכות על כל איש ישראל לדוננו לכך זכות, אז על ידי זה גם למעלה נתעורר אותו המידה וילמדו גם עליו ועל כל זרע ישראל חסדים וכו' כי במידה שאדם מודד מודדין לו".

בתפילות הימים הנוראים, ישנן מליצות יושר שבהן פונים בני" להשי"ת; וראה גם אור החיים עה"פ שמות לב ("וזה הוא אחד מהטענות שבהם יזכה האדם ביום הדין כו"); חידושי הרי"ם עה"ת

וכשם שרק הארה מהבורא נמשכת בעולם, כך נמשך בגוף רק הארה מהנשמה²¹, כיוון שהגוף אינו כלי להכיל את עצם הנשמה²².

וזהו הרמז בפסוק "ואלה שמות בני-ישראל הבאים מצרימה" – רק ה"שמות", הארה של נשמות-ישראל, באו למצרים, בהגבלות של עולם-הזה בכלל ושל הגלות בפרט (מצרים מלשון מיצר וגבול), אבל עצם הנשמה אינה יכולה לבוא בגלות.

וכיוון שעל הנשמה עצמה לא שייך גלות, הרי זה נותן כוח בהארת הנשמה שיהיה בה התוקף שלא להתפעל מההעלמות והסתרים ולהישאר בשלימות גם בירידתה למטה ובגלות.

ה

כשם שעצם הנשמה, שלמעלה מירידה בגוף, נותנת תוקף בהארת הנשמה – כן הוא גם לאידך גיסא: העבודה של הארת הנשמה שבאה למטה בגוף, פועלת עליו גם בעצם הנשמה. תכלית ירידת הנשמה למטה היא בשביל העלייה שיש להנשמה מהירידה. וידוע²³ שעלייה זו היא לא רק בהארת הנשמה, אלא גם עצם הנשמה כמו שהיא למעלה, מתעלית ומגעת למדריגה כזו, שמצד עצמה (ללא העבודה של הארת הנשמה בגוף) לא היתה יכולה להגיע אליה.

הסיבה לכך שההארה, השם של הנשמה יכולה לפעול עלייה גם בהעצם, היא, לפי שהשם נוגע ("רירט אן") בהעצם, עם היותו הארה בלבד. וכפי שאנו רואים, שכאשר קורין לאדם בשמו, אזי נפנה בכל עצמותו. וכמו-כן ידוע, שאחת העצות לעורר אדם מהתעלפות חזקה (שאז אין פועלים אצל האדם כוחות הגלויים של הנפש) היא, לומר באוזנו של המתעלף שמו שקורין לו על-פי תורה, שעל-ידי זה מעוררים את עצם הנפש, שיחזור ויחיה ויפעל בגוף²⁴.

וגם בזה דומים הצדיקים לבוראים: על-ידי עבודת בני ישראל בעולם – עם היותה בעולם הזה, שבו מאירה רק הארה מאלוקות – נעשה נחת רוח

21. ראה ברכות (יא); מה הקב"ה כו' אף נשמה כו'.

22. וכידוע הראיה לזה (ראה תורת-מנחם ח"א ריש עמ' 57. וש"נ) מהא ד"מלאך בשליש עולם עומד" (ראה ב"ר פס"ח, יב) ומכ"ש שנשמה שהיא למעלה ממלאך, אין העולם – ועאכו"כ הגוף – יכול להכילה (מהנחה בלתי מוגה).

23. ראה ד"ה זה היום תש"ט פ"ב ופ"ג (סה"מ תש"ט עמ' ד' ואילך).

24. ד"ה מן המיצר תש"ט פ"א (סה"מ שם עמ' יז).

להקב"ה בעצמו, כמאמר רז"ל²⁵ "נחת רוח לפני", הקב"ה אומר: זוהי נחת רוח שבשילי בעצמי, עצמות, שבני ישראל עשו את רצוני.

1

העבודה למטה בגוף צריכה להיות בבירור הגוף ונפש הבהמית והחלק בעולם של כל אחד.

לא זו בלבד שאין להתפעל ואין להתחשב עם כל הפרעות וההסתרים של הגוף ונפש הבהמית, ולעסוק בתוקף בענייני הנשמה בלימוד התורה וקיום המצוות – שבזה שווים כל בני ישראל; אלא העבודה צריכה להיות גם לברר ולשנות את הגוף ונפש הבהמית וחלקו בעולם, שיהיו כלי לאלוקות – שבזה יש לכל אחד אופן עבודה שלו, כיוון שצריך לעבוד עם הגוף שלו, נפש הבהמית שלו, והחלק בעולם שלו.

ולכן מדגישה התורה את השמות של בני ישראל, "ראובן שמעון וגו'": שמו של יהודי מורה על הציור שנעשה בנשמתו על-ידי התקשרותה בגוף. הנשמה עצמה אין לה שם, כיוון שאין לה ציור, ודווקא מצד התקשרותה עם הגוף מקבלת ציור ושם²⁶. וכיוון שכל גוף מחולק מחבירו, יש לכל אחד ציור מיוחד, ושם מיוחד, שמרמז גם על אופן העבודה המיוחד של כל אחד ואחד מישראל.

ודווקא על-ידי "שמות בני ישראל" אלו, על-ידי העבודה המיוחדת של כל אחד מישראל לברר את הגוף ונפש הבהמית שלו, ואת החלק שלו בעולם, נשלמה התכלית של "הבאים מצרימה" – העלייה שנעשית על-ידי הירידה.

2

על-פי זה יובן גם הטעם בספר זה נקרא בשם "שמות", כיוון שבשם זה מתבטא תוכנו הכללי של ספר זה:

הספר הראשון (בראשית) נקרא "ספר הישר"²⁷, לפי שבו מדובר אודות האבות, שנקראים "ישרים"²⁸, שאצלם לא היה שייך העניין של גלות אמיתי. כאשר יעקב בא למצרים, לא התחילה עדיין גלות מצרים. יתירה מזה, איתא במדרש²⁹: "כל זמן שיוסף היה קיים

25. ספרי שלח טו,ו. פינחס כח,ח.

26. לקו"ת בלק (סזג).

27. יהושע יג.

28. ע"ז כה,א.

29. שמו"ר פ"א, ד.

לא היה להם משוי של מצרים, והיינו, לפי שהאבות היו נעלים מלהיות בגלות, וכתב³⁰ "ואלה תולדות יעקב יוסף" – יוסף המשך וגילה ענייני יעקב³¹. ורק כאשר "מת יוסף" – נתנו עליהם משוי, שאז התחיל משא הגלות. ולכן התחילה אז, אצל הבנים, העבודה של "שמות בני ישראל" – הירידה של הגלות, והעבודה שהביאה ליציאת מצרים.

ולכן נוגע השם "שמות" לכללות תוכן הספר – כיוון ששם זה מורה על כללות אופן העבודה של הבנים שבאים בגלות:

א) בגלות נמצא רק שם, הארה מעצם הנשמה; ועצם הנשמה, כיוון שהיא למעלה מלהיות בגלות, נותנת כוח בעבודת הארת הנשמה.

ב) העבודה צריכה להיות בבחינה של שם, לברר ולהעלות את הגוף, נפש הבהמית וחלקו בעולם, שעלידי זה נעשית יציאת מצרים והעלייה גם בעצם הנשמה – עד לעשיית משכן, "ושכנתי בתוכם"³² –

30. וישב לזב.

31. ראה לקו"ש ח"ג עמ' 805. עמ' 832. וש"נ.

32. תרומה כה,ח.

בתוך כל אחד ואחד.

ה

ככל סיפורי התורה, יש גם בעניין זה הוראה נצחית, לכל דור ומקום:

בכל הזמנים ובמצבים היותר קשים של הגלות, צריך יהודי לדעת, שאין לו להתיירא ובוודאי שאסור לו להתייאש חס ושלום, כיוון שהעצם של יהודי הוא אף פעם לא בגלות, ועליו לא יכול אף אחד להעלים ולהסתיר.

יתירה מזה: העצם נותן גם כוח ליהודי למטה שלא להתפעל מהגלות, ולמלא את עבודתו הפרטית בגופו ונפשו הבהמית וחלקו בעולם, ועבודה גדולה ביותר ("גאר א גרויסע עבודה") – עבודה שמביאה לידי עלייה גם בעצם הנשמה, ועד – "ושכנתי בתוכם"; שתתגלה בגאולה השלימה בקרוב ממש.

(קטעים מהתוועדות שבת קודש פרשת שמות, ה'תשי"ט. תורת מנחם כרך כד, עמ' 329-320 ואילך – בלתי מוגה)

סיכום

יכול להכיל את עצם הנשמה. "ואלה שמות בני ישראל": ההארה של הנשמה בלבד ירדה למצרים, לגלות, אולם עצם הנשמה אינה יכולה להיות כפופה לגלות כלשהי.

עצם הנשמה נותן כוח להארת הנשמה להתמודד עם קושי הגלות, ועבודת הארה של הנשמה פועלת עליו גם בעצם הנשמה. באמצעות הארה אפשר ליצור גישה לעצם הנשמה, כפי שאפשר להעיר אדם מעלפוננו באמצעות קריאה בשמו.

שמו של יהודי מורה על ה'ציור' שנוצר בנשמה על-ידי התקשרותה בגוף. מכאן יש הוראה, שהיהודי צריך לברר את גופו, את הנפש הבהמית שלו ואת חלקו בעולם. זו תכלית הירידה למצרים.

זה הטעם לקריאת הספר כולו בשם 'שמות', מכיוון שהוא עוסק בגלות, ונושא מסרים כיצד לפעול בגלות: א) בגלות נמצא ה'שם' – ההארה של הנשמה בלבד; ב) העבודה בגלות היא לברר את ה'שם' – את הגוף ונפש הבהמית.

פלדהיים תשס"ח) הבטחון (עמ' 160): "ושמא תאמר: הלא ראינו שהאבות העשירו עושר רב ועשו חיל גדול כמו שהעידה התורה? על כך אענך: האבות היו זקוקים לכך מפני שיסדו את האמונה והיו עושים לה נפשות, כמו שהעידה תורה על אברהם...". ובהמשך שם: "מפני רוב חסדו עמהם בזכות מסירותם לסייעם בעבודתם". וכן ב'מורה נבוכים' להרמב"ם מהדורת הרב קאפח עמ' של: "ויתפרסם בעולם שכל מי שנתייחד לעבודתו ית' יכללהו ממקום שלא העלה על דעתו".

להדפיס כתבים

בביקורי כב' קדושת האדמו"רים מגור שליט"א בשנת תשל"ז וה'פני מנחם' בשנת תשל"ט אצל הרבי, שוחח הרבי על הצורך בהדפסת כתבי האדמו"רים ומנהגיהם וכו', בפרט לאחרי השואה וכו', והזכיר גם שריפות שהתרחשו בליובאוויטש. וראה מור וקציעה סרי"ח בהשמטות: "נס כפול... כי כל מה שנשרף מהכתבים... כבר היו מודפסים".

משה מעלה את ישראל לדרגתו

ב'לקוטי שיחות' כרך טז עמ' 205:

בשעה שמשה מביט על בני ישראל (כאשר הם במחיצתו) אזי הם באמת במעמד ומצב (גבוה)... משום שמשה מרומם אותם ומקרבים למדרגה שלו.

ויש לציין ל'כלי יקר' עה"פ דברים י,ב: "כשהיו ישראל אצל משה שהיה מדריכם במדת היראה אז זוטרתא היא [ראה ברכות לג,ב]."

למה שר החסיד בתשעה באב?

בסיום מסכת מכות מסופר על צחוקו של רבי עקיבא למראה שועל היוצא מבית קודשי הקודשים החרב (לקוטי שיחות כרך יט עמ' 67 ואילך, ומסכם שם בעמ' 78):

החורבן והגלות – כפי שיתגלו הגילויים דגאולה

העתידה, וכן ההוספה (של "לקו בכפליים") שמביאה את ה'נחמה בכפליים' וכו'.

ויש לציין לדברי הצמח צדק במענה על השאלה מדוע נראה חסיד בוכה בשמחת תורה ושר בתשעה באב (הובאו ב'ספר השיחות תש"ג' עמ' 41): "לגבי חסיד ניגון אינו שמחה ובכייה איננה עצבות... בתשעה באב, בזמן החורבן, כשהוא רואה שהחורבן התקיים, הרי 'בכל עצב יהיה מותר' והוא מאמין בקיום ייעודי הגאולה, ואז הוא מגנן, בחינת "להתענג על הוי".

ומכאן שגם דעת ר"ע (שהוא יחידי) שנענה "ניחמתנו ניחמתנו" – הינה הלכה למעשה בהתנהגות (של החסיד).

הכוונה המסתתרת בתוך תפילת היהודי לקונו

ב'לקוטי שיחות' כרך יט עמ' 296, מבואר שבקשתו של היהודי מהשם יתברך בראש השנה המלווה בתחנונים כו' שימולאו צרכיו הגשמיים והרוחניים, הרי למרות שבמבט חיצוני נראה שהדבר נובע מכך שענייני בני חיי ומזוני קרובים יותר ונוגעים למציאותו, הרי לאמיתו של דבר הדבר נובע מפנימיות של שפיכת הנפש – מ'רעבון' הנשמה לבצע את הכוונה העליונה ליצור מדברים הגשמיים דירה לו יתברך. שכן זוהי הכוונה של עצמותו יתברך דווקא דירה בתחתונים. הרבי מסביר בכך את הדיון שהתנהל בין עלי הכהן וחנה כמובא בהפסרת יום א' דראש השנה. בדברי הרבי מצינו חידוש גדול על דברי גדולי ישראל בדורות הקודמים.

דהנה, המהר"ל מפראג כותב (נתיבות עולם א נתיב העבודה פרק א): "כי ראוי שיתפלל האדם שיתן לו השם יתברך צורכו כדי שיעבוד ה' יתברך וילמוד תורה, ואז תפלתו בודאי רצויה אל הקב"ה... ולכך האדם כאשר יתפלל אל השם יתברך על צרכיו, לא יהיה כוונתו שיתן לו עושר וכבוד וכל הדברים אשר הוא צריך בשביל הנאת גופו, רק שיתן לו ה' יתברך מה שהוא מבקש [מבוקש – נצרך – כדי] לעבוד ה' יתברך, ואם יבקש על חייו, לא יהיה כוונתו רק שיתן לו ה' יתברך חיים כדי שיעבוד ה' בתורה ובמצוות".

וברוח הדברים פירש רבי יהונתן אייבשיץ (יערות

מ"הבאים מצרימה" ל"גאולת ישראל"

העבודה בהפצת החסידות תביא לבית המקדש האמיתי

כידוע המשל של רבינו הזקן, לבן המלך שחלה, וציוה המלך לשחוק את האבן היקרה שבכתר המלך, וליתן בפיו של בן המלך, שמא תיכנס טיפה אחת! והרי מוכן בפשיטות שבדרך כלל אין נתינת מקום לשחוק את האבן היקרה שבכתר המלך, אבל במעמד ומצב שבנו של המלך נמצא בהעלם והסתר גדול, אזי הכול כדאי כדי לבטל את ההעלם וההסתר.

וכן הוא בנמשל בנוגע להפצת תורת החסידות - שמזמן לזמן, כאשר ההעלמות וההסתרים הולכים ומתגברים, אזי מיתוסף בהפצת החסידות במדה גדולה יותר, ועד שבדורנו ממש נעשית הפצת והמשכת תורת החסידות לכל ממש.

[. .] ויש להוסיף, שמלבד זאת שמצד ההעלמות וההסתרים רצונו של האב שייקחו את האבן הטובה שבכתר המלך ויתנו לבן, הנה עוד זאת, שלאחרי שכבר לקחו את האבן טובה שבכתר המלך ושחקו אותה, הרי אם גם אז לא יכניסו אותה לפיו של הבן, אזי האחריות היא גדולה ביותר, כיוון שהאבן טובה שבכתר המלך הולכת לאיבוד חס ושלום.

ולאידך גיסא, מוכן גם גודל הזכות של כל אחד שמשדל בזה, שהרי רואים את יוקר העניין ועד כמה הוא תופס מקום למעלה וגורם נחת רוח, עד שבשביל זה כדאי הכול, כנ"ל במשל.

ועלידי עבודת הפצת המעיינות חוצה . . אזי מחריבים את בית המקדש המזויף, ונמשך בית המקדש האמיתי - שהרי הוא "בנוי ועומד למעלה" וצריך רק להיות נמשך למטה, ועד שזוכים לקיום היעוד ש"לא ילמדו עוד איש את רעהו גו' כי כולם ידעו אותי", "כי מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים".

(מהתוועדות שבת קודש פרשת וזרא, כ"ה בעבת, ה'תשי"ז.
תורת-מנחם כרך יח, עמ' 335 - בלתי מוגה)

הוספה בלימוד הרמב"ם וקיום היעוד בסוף ספרו

בנוגע לפועל, הכוונה היא שעבודת בני ישראל עתה צריכה להיות "להביא לימות המשיח", לגלות כבר מיד בפועל איך המצב של "הבאים מצרימה" בגלות הוא באמת מצב "גאולת ישראל", עלידי זה שמתכוונים בעצמם ומכינים אחרים למצב של "ימות המשיח".

כולל ובמיוחד - בקשר עם יום הילולת הרמב"ם - עלידי חיזוק והוספה בלימוד ספר משנה תורה להרמב"ם, כולל - עלידי השתתפות (או להוסיף חיזוק בזה, אם כבר משתתף) בלימוד הרמב"ם דכמה וכמה מבני ישראל, ג' פרקים ליום, פרק אחד ליום או בספר המצוות,

ובפרט - בספר הרמב"ם עצמו - הלכות מלך המשיח - בשני הפרקים האחרונים של הלכות מלכים בסיום ספר משנה תורה.

ונוסף ללימודו הוא בזה, להשפיע גם על עוד מבני ישראל מסביבתו, אנשים נשים וטף, באופן של "והעמידו תלמידים הרבה", ומהם יראו וכן יעשו רבים.

והירצון שעלידי עצם ההחלטה בדבר יקבלו תיכף ומיד את השכר, הקיום בפועל של דברי הרמב"ם בסיום ספרו, שלאחרי שישנו כבר ה"מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו . . ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמת ה'", שאז "בחזקת שהוא משיח", שכבר יהיה "משיח בודאי", עלידי זה ש"עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקיבץ נידחי ישראל . . ויתקן את כל העולם כולו לעבוד את ה' ביחד כו".

(משיחת ש"פ שמות ה'תשנ"ב, ספר השיחות תשנ"ב, כרך א, עמ' 257)

זה.

כבר הארכתי בזה בגליון תתקעא - ולהלן תוספת פרטים חשובים: מדברי הרבי נמצא, שמכיוון שכל דבר הוא בהשגחה פרטית, הרי שהנהגתו של רבי היא בחינת "מעשה רב"; הדברים מבוססים כנראה על רש"י (כבא מציעא לה, א) שכתב: "...שאדם נאמן וישר הוא [=ולכן] היו מעשרין [=מעשירין] אותו מן השמים...".

וכן פירש ב'פתח עינים' לחיד"א (עירובין פו, א): "בהיות שהעשירים נשפעים שפע גדול תדיר מלמעלה להכי היו מכבדין העשירים אשר זכו להיות כלי מוכן לקבל כל כך שפע".

קדם לו המאירי במסכת ברכות י, א: "להכיר לזולתו כל מעלה שיש לו יתר עליו.. אם הוא ת"ח ושכנגדו עשיר יכיר החכם במעלת עשרו וכבודו של זה וכו'". [ועפ"י זה יומתקו דברי רש"י עה"פ תהלים עב, יז: יהי שמו של שלמה נזכר לעולם בעושרו ובחכמתו] ומפורש בקיצור שולחן ערוך סימן כט סעיף ג: "וכל אדם יהא חשוב בעיניך שהוא גדול ממך. אם הוא תלמיד חכם יותר ממך הרי אתה מחוייב לכבדו. וכן אם הוא עשיר ממך גם כן אתה מחוייב לכבדו, כדמצינו רבי היה מכבד עשירים. ותחשוב בהיות כי השי"ת נתן לו עושר, מסתמא ראוי הוא לכך". וכנראה, מקורו בדברי הרמב"ן באגרתו הידועה ד"ה "שמע בני". ועד כדי כך - שבמשנה ברורה סימן סו סעיף ג איתא: "בין הפרקים שואל בשלום אדם נכבד - שראוי להקדים לו שלום כגון שהוא זקן או ת"ח וכן אם הוא עשיר שראוי לכבד לו מחמת עשרו". אבל בשו"ע אדה"ז ליתא (וראה עוד חתם סופר גיטין נט, א).

למה היה אברהם אבינו עשיר גדול?

בשיחה ארוכה ('לקוטי שיחות' כרך כ' עמ' 45 ואילך) מבאר הרבי את הצורך של אברהם אבינו ב"שכר הרבה מאד" - הוא אינו נהנה מהעושר והכבוד האישי, אלא מכך שהכל רואים שהמקיים תורה ומצוות זוכה לעושר וכבוד, והדבר מזרז יהודים נוספים ללמוד תורה ולקיים מצוות כדבעי - עיין שם בארוכה. מקורות לכך ניתן למצוא בספרו של ר' אברהם בן הרמב"ם "המספיק לעובדי ה'" (מהדורת

הוראה, אם ירצה שיקבלו אחרים הוראתו, צריך הוא לקיימה תחילה" (שמות רבה פרשה מג פ"סקא ד) אבל לגבי הרמה הגבוהה שנדרשת ממנו.

מצינו לכאורה מפורש באור החיים דברים יא, כב: "כל איש שיש בו יראת-שמים דבריו נשמעין, שהבא להזהיר בני אדם ולהטותם אל הדרך הישר צריך שיהיה הוא קודם לכן עושה את כל המצוות, והוא אומר לעשותה, ואז יכניס אהבת ה' בלב שומע והוא אומר לאהבה, פירוש פועל יוצא לשני, שיפעיל פעולת אהבתו יתברך בלבות בני אדם לכל ישלחו יד בתורת ה'".

הרבי הדליק במנורה פשוטה

במכתב הרבי משנת תש"ל (צוטט במדור זה בש"פ מקץ שנה זו), שיבח הרבי ציור של חנוכייה בצבע ובציפוי שמסמלים עתיקות רבה, עפ"י הנאמר בגמרא (ראש השנה כד, א) שבגלל ההתרוששות הכלכלית של היהודים בזמן הדיכוי היווני, לא הייתה להם מנורת זהב בבית המקדש, ונאלצו להשתמש במנורה עשויה מבדיל.

ולהעיר, שהנהגה כיוצא בזה הנהיג הרה"צ ר' אהרן מבעלזא זצ"ל, אשר "מעט מלחמת העולם הב' וגם לאחריה, כשעלה לארץ הקודש, סרב רבינו להדליק נרות חנוכה במנורת כסף כבעבר, אלא הדליק במנורה פשוטה ממתכת עם כוסיות זכוכית, וכך נהג עד פטירתו... בהיותו בעיר פעסט רצו אנ"ש לקנות מנורה של כסף... סירב בהחלט, ואמר כל זמן שעם ישראל הוא בצרה איני רוצה במנורת כסף, עד שה' יעזור לכלל ישראל" (מנהגי בעלז, אה"ק תשמ"ג, עמ' סה).

עפ"י השמועה נהג גם רבינו להדליק נרות חנוכה במנורה פשוטה.

"רבי מכבד עשירים" האומנם הוראה לכל אחד?

במכתבי הרבי מבאר המאמר "רבי מכבד עשירים" ('לקוטי שיחות' כרך כג עמ' 336. וראה 'אגרות קודש' כרך ז' עמ' רט"ז ושי"ג):

כל ענין בעולם... בהשגחה פרטית... עשירים, אנשים אשר ההשגחה העליונה נתנה בידם האמצעים לפעול רבות טובות בעול מו של הקב"ה, בודאי גם כחות נפשם מתאימים לתפקיד

ניצוצי רבי

מאת הרב מרדכי מנשה לאופר

האם חובתו של כל אחד לכבד עשירים?

הרבי הורה לשליח: סוד ההצלחה תלוי בסדר • לוותר על ה"הידור" שלך לטובת "עיקר" של הזולת • תביעה משלוחים: עבודה אישית ברמה גבוהה יותר ממושפיעיהם • הרבי הדליק נרות חנוכה במנורה פשוטה • עורר את אדמור"י גור להדפיס כתבים • הכוונה המסתתרת בתוך תפילתו של היהודי • מינוי מראש על ספרים שיופיעו • למה שר החסיד בתשעה-באב • לדבר במעלתן של ישראל • למה השתדל הרבי לתווך בין הרמב"ם והמאירי? • כולם ממש אמר ה'

סוד ההצלחה

סוד ההצלחה בכל דבר בחיים הוא הסדר.

כך אמר הרבי בהזדמנות לשליח (שליחות להלכתה' עמ' 38).

וכך כותב הרבי גם בכ"ה טבת תשי"ד ('אגרות קודש' כרך ח' עמ' קכג):

.. קשה לשנות אפילו טבע שני שנעשה ע"י ההרגל בבילתי סדר משך זמן ארוך לפי ערך... שנדברנו בהכרח הגמור להכניס סדר בעבודתו בקדש ובעניני ציבור...

[וראה שם הוראה מיוחדת בנושא]

הדברים תואמים את הנאמר בשו"ת חוות יאיר סימן קכד: "שבכל חכמה עיקרו הסדר והדרגה הנכונה".

לוותר על "הידור" שלך לטובת "עיקר" של הזולת

באחת מאגרותיו (י"ב מרחשון תשי"ד - 'אגרות קודש' כרך ח' עמ' כ) כותב הרבי:

ידוע אודות אחד מנשיא[י]נו הק' שהיה עונה

כמו של העני שוה בשוה ממש כדאיתא בנדריים דף פ"ו.

[ומעין זה כתב בספר אהבת חסד לבעל ה'חפץ חיים' (כנראה בעקבות רבינו הזקן - אף שלא הזכירו בפירוש) פרק שמיני לענין גמ"ח:

"דאם הוא צריך המעות לעצמו לריוח [=פרנסת בני] ביתו בודאי הוא קודם דחיי קודמין לחיי חבירו אבל באיש שהוא עשיר גדול ויש לפניו מעות שהן עתה בטלות אצלו.. בודאי מחוייב ל[ה]ל[ו]ן[ו] תם אפילו אם יוכל ליקח עוד עסקים תחת רשותו ויצטרך ע"ז [=לצורך כך] אלו המעות וע"י שילוח אלו המעות לאנשים לא יוכל ליקח את העסקים הרבים ההם... דבו יהיו אלו המעות רק להתעשר עוד יותר ובאחרים יהיו אלו המעות תלוי לפרנסתם".

תביעה משלוחים: עבודה עצמית ברמה גבוהה יותר

כדי להצליח עם הזולת באופן "מועט" עלי-כל פנים, צריך להיות אצלו [=אצל השליח] הסדר ד"תפסת מרובה", שכן, כדי להיות "טופח על מנת להטפוח" יש צורך בלחלוותית יתירה הרבה מזו שאצל "טופח" סתם.

דברים אלו נאמרו בהתוועדות יו"ד שבט תשכ"ב ('תורת מנחם' כרך לג עמ' 56).

הוראות דומות נכתבו בצורה אישית לשלוחים. כך, למשל, כותב הרבי ('אגרות קודש' כרך ג' עמ' תעג):

כדי לנהל עדתו בדרכי התורה והמצוה ולעזור שיעלו כל אחד ואחת מהם במסילה העולה בית איל פשוט גם-כן שלזה צריך שגם השליח ילך בעליה אחר עליה הרבה יותר מקהל עדתו שממונה לראש עליהם.

ועוד כותב (שם כרך ה' עמ' קיח):

שכשרוצים לפעול אצל השני לכלי-הפחות מקצת, צריך להיות אצלו גאר א סאך [עליה שלא בערך]. - עד כאן.

ויש לבאר: חובתו האישית של המשפיע לקיים את שדורש ממושפיעו - אין בכך כל ספק שהרי מפורש בן בחז"ל "קשוט עצמך ואחר-כך קשוט אחרים" (בבא מציעא קז,ב) "נאה דורש נאה מקיים" (ראה חגיגה יד,ב) וכן "כל זקן שמורה

משם יהודי ולומר לו: בוא להתפלל מנחה!". לשאלת-תגובת אחד הנוכחים: "האם זו צריכה להיות עבודתנו? ומה יהיה על עבודה עם עצמו [=עצמינו]?" ענה לו הרבי: "אח אחד יאכל קורקבנים ואחיו יגווע ברעב!" ('התקשרות' גליון תקיח עמ' 16; בית חיינו גליון 73 עמ' 16).

השקפה זו באה לידי ביטוי עלידי הרבי באיגרת ג' מנחם אב השי"ת להרב מנחם זאב הלוי גרינגלאס ('אגרות קודש' כרך ג' עמ' שנה):

מהי שכותב שמפני שהיה לו עגמת-נפש אינו מתערב ב... - האומנם שקולים הם בעיניו שני הדברים? עגמת-נפש זמני ושל יחיד, לעומת היוק (לפי דעתו) הנוגע לכמה שנים או לכל ימי חייו של התלמיד ושל רבים. אתמהא עליו כפול ומכופל.

בנוגע לשאלת גן הילדים דברתי פה בארוכה עם אורחי מאנטרעאל... וקוטב הדברים, אשר בזה מחולקים ליובאוויטש ואונגארן, שהאחרונים אחזו בשיטת ההתבדלות וליובאוויטש לא כן עמם. פשיטא אשר אין פירוש הנהגה זו חיבור בכל הענינים, אבל כללות התנועה [=הגישה] היא, מיטנעמען יענעם מיט זיך [=לקחת את הזולת איתך], אף שעלידי-זה מוכרח הוא ללכת לאטו... וידוע הכלל דניחא לי' לחבר ליעבד איסורא זוטא כדי להציל מאיסורא רבה [=נוח לו לתלמיד-חכם לעבור על איסור קטן כדי להציל הזולת מאיסור חמור] (עירובין לב: ובתוספות שם. שדייחמד כללים ו, כ"ו). ופירוש לשון חסיד שמעמיד עצמו בסכנה כדי להציל חברו. והרבה יש להאריך בזה. ואמרתי להם שאחרי שעות הגן ילדים יקבעו חדר וכיוצא-בזה. וכן יעשו שאר הענינים שאפשר לעשות מבלי להכריח את ילדי קאנאדא [=שעדיין אינם בדרגה נעלית של שמירת התורה ומצוותיה]...

וזהו אחד היסודות של עבודת דור השביעי בהפצת היהדות והמעיינות;

ומעין מה שמצינו בענינים גשמיים שכתב אדמו"ר הזקן בענין "חייך קודמין" - ב'אגרת הקדש' טז (קכד, ב): "וחי אחיך עמך כתיב, ולא אמרו חייך קודמין אלא כשביד אחד קיתון של מים וכו' שהוא דבר השוה לשניהם בשוה לשתות להשיב נפשם בצמא. אבל אם העני צריך לחם לפי הטף ועצים וכסות בקרה וכהאי גוונא כל דברים אלו קודמין לכל מלבושי כבוד וזבח משפחה בשר ודגים וכל מטעמים של האדם וכל-בני-ביתו ולא שייך בזה חייך קודמין מאחר שאינן חיי נפש ממש